थंड हवेसाठी पंखे :

छताला आधार देणाऱ्या खांबाच्या सहाय्याने जमिनीपासून ७ ते ९ फुट उंचीवर पंखे लावावेत.

फॉगर प्रणाली :

फॉगर्स प्रणाली पाण्याच्या थेंबाचे रूपांतर सूक्ष्म कणामध्ये करून गोठ्यातील हवा थंड ठेवण्यास मदत करते.

स्प्रिंकलर प्रणाली :

स्प्रिंकलर वापर गायींच्या अंगावरील केसांचा थर ओला ठेवण्यास करावा. त्यामुळे पाण्याची वाफ होईल आणि त्वचा थंड होवून गायींना उष्णतेपासून आराम मिळेल.

उन्हाळ्यात दुभत्या जनावरांना द्यावयाचा विशिष्ट चारा :

- जनावरांना ताजा, उच्च गुणवत्ता असलेला, रुचकर व सहज पचण्यायोग्य चारा द्यावा, जुना चारा किंवा खाद्य देणे टाळावे.
- खाद्यातील एकूण पोषक घटकांचे (कॉन्संट्रेट) प्रमाण वाढवावे. यामुळे खाद्याचा दर्जा वाढेल व खाद्य पोषक व पचण्यास सोपे होऊन ते जनावरांना सहज उपलब्ध होतील.
- बारीक केलेल्या कापसाच्या किंवा सोयाबीनच्या बिया किंवा यांच्या वेगवेगळ्या मिश्रणातून अधिक २-३% फॅट पुरवावे.
- अतिरिक्त पूरक जीवनसत्त्वे आणि खनिजे द्यावीत. एकूण कोरड्या चाऱ्याच्या ह्या प्रमाणात, सोडियम (०.४५%), मॅग्नीशियम (०.३५%), अ जीवनसत्व (१००००० आययू), ड जीवनसत्व (५०००० आययू) आणि इ जीवनसत्व (५०० आययू) चाऱ्यातून द्यावे.

Technical folder no. : 7

संग्रहण

बि. सज्जनार, एस. एस. पवार, एम. पी. ब्राह्मणे, ए. व्ही. निर्मळे, एन. पी. कुराडे, एस. के. बल आणि एन. पी. सिंह

अधिक माहितीसाठी संपर्क

निदेशक

भाकृअनुप-राष्ट्रीय अजैविक स्ट्रैस प्रबंधन संस्थान

माळेगाव, बारामती 413 115, पुणे, महाराष्ट्र

02112-254057 02112-254056

www.niam.res.in

साकल्य

दुभत्या जनावरांचे उन्हाळ्यातील व्यवस्थापन

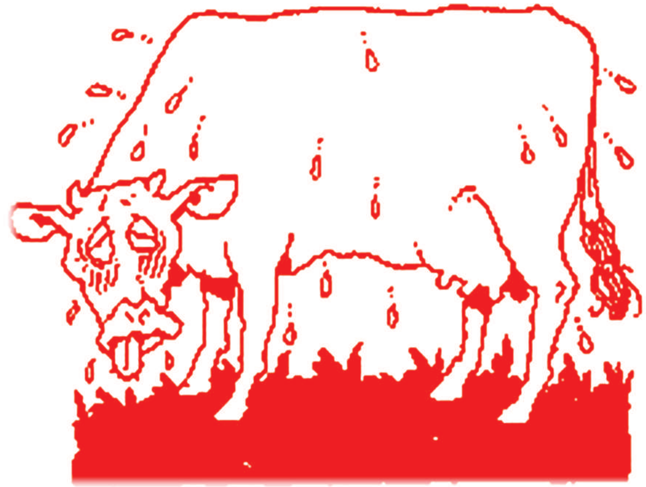

भाकृअनुप ICAR

हर कदम, हर डगर किसानों का हमसफर भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद

Agrisearch with a human touch

राअस्ट्रैप्रसं NIASM

भाकृअनुप राष्ट्रीय अजैविक स्ट्रैस प्रबंधन संस्थान

दुभत्या जनावरातील उष्णतेचा ताण म्हणजे काय?

- १०°C ते २४°C दुभत्या जनावरांसाठी आदर्श तापमान मानले जाते.
- ज्यावेळी वातावरणीय तापमान या कक्षेपेक्षा बाहेर जाते तेंव्हा जनावरांना उष्णतेचा ताण सहन करावा लागतो.
- उन्हाळ्यातील काळात दुग्धोत्पादनावर विपरीत परिणाम होतो.
- उन्हाळ्यातील जनावरांचे व्यवस्थापन हे उष्णतेचा हानीकारक प्रभाव कमी करून दूध उत्पादनात सातत्य ठेवते.
- वातावरणातील उच्च तापमान आणि आर्द्रता ह्यामुळे शरीराला मिळणाऱ्या उष्णतेचे प्रमाण हे उष्णता कमी करण्याच्या प्रमाणापेक्षा जास्त होते त्यामुळे जनावरांना उष्णतेचा ताण सहन करावा लागतो.

दुभत्या जनावरातील ताण व्यवस्थापनाची प्रक्रिया

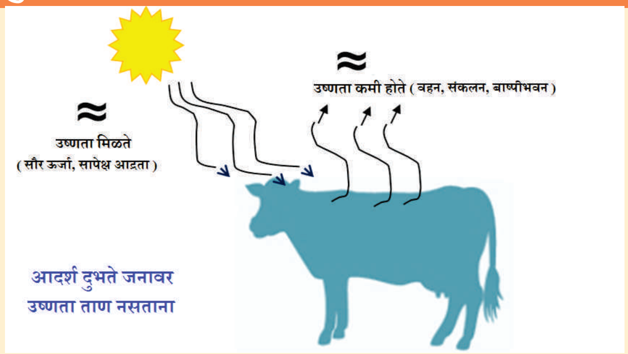

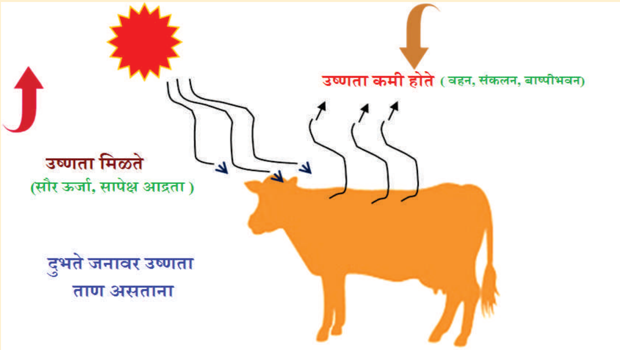

उन्हाळ्यात दुभत्या जनावरांवर होणारा प्रभाव

- उष्णतेच्या ताणामुळे जनावरांची भूक कमी होवून कमी आहार घेतात.
- यामुळे पोटातील हालचाल कमी होते आणि संपूर्ण पाचनक्रिया बाधित होते.
- जेव्हा तापमान ३५°C पेक्षा जास्त असेल तेव्हा दुग्ध उत्पादनात ३०% पर्यंत आणि जेव्हा तापमान ४०°C पेक्षा जास्त असेल तेंव्हा ५०% पेक्षा अधिक घट होवू शकते.
- योग्य काळजी घेतल्यास ही घट कमी होते.
- उष्णतेच्या ताणाचा परिणाम वासरांच्या आणि कालवडींच्या वाढीवर अधिक होतो.
- उष्णतेचा ताण असणारी गाय माजावर रहात नाही व गाभणही रहात नाही.
- गाभण गायींना उष्णतेचा ताण बसल्यास गर्भाशयात वासराचा मृत्यू होऊ शकतो किंवा अकाली प्रसूती होऊ शकते.

दुभत्या जनावरांचे उन्हाळ्यात व्यवस्थापन कसे कराल?

सावली पुरवावी : गोठ्या शेजारी झाडे लावून नैसर्गिकरित्या जनावरांना सावली मिळेल याची काळजी घ्यावी. उन्हाळ्याच्या महिन्यामध्ये तीव्र सूर्य किरणांपासून बचाव होण्यासाठी कृत्रिम छत तयार करून सुद्धा जनावरांना सावली देता येते.

पाणी पुरवावे : गायींना उष्णतेच्या ताणाच्या काळात पाण्याची जास्त गरज भासते. उन्हाळ्यात पाण्याच्या भांड्यांची संख्या वाढवावी. उष्णतेच्या काळात पुरेसे व मुबलक प्रमाणात थंड पाणी दिवसभर जनावरांना मिळेल याची विशेष काळजी घ्यावी.

गोठ्यातील हवा खेळती राहावी : मुक्त संचार गोठा पद्धतीच्या गोठ्यामध्ये योग्य उंचीच्या छताला असलेल्या सौदणांमुळे नैसर्गिक रित्या हवा खेळती राहते.